

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1919 kl. 5 e. m.

*Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9
i anledning av andra kammarens beslut rörande väckt
motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande
av tillfälle för gevärshantverkare att befordras till fan-
junkare.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 199, ha herrar *Leander* och *Jeppsson* hemställt, det riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t göra hemställan om åtgärders vidtagande i syfte att bereda gevärshantverkare tillfälle att i likhet med underofficerare i trupptjänst befordras till fanjunkare.

Motionen.

I fråga om motiveringen till denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Andra kammarens utskott anförde i anledning av motionen följande:

*Andra kamma-
rens utskott.*

»Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande i ärendet från kungl. lantförsvarsdepartementets kommandoexpedition (se Bil.) Av detta framgår följande.

Sedan chefen för Norrlands dragonregemente år 1917 inkommit med framställning om att få tilldela regementets gevärshantverkare fanjunkares tjänsteställning, anmodades 1917 års generalskommission att häröver avgiva yttrande. Generalskommissionen anmälde, att den icke hade något att erinra mot en ändring av bestämmelserna ifråga i den riktning, att gevärshantverkare kunde under vissa villkor erhålla högre ställning än ser-

geant, dock att i sammanhang härmed det syntes böra tagas under om prövning, huruvida och i vad mån liknande ändring borde vidtagas beträffande innehavarna av andra med gevärshantverkarbeställning jämförliga beställningar.

Till följd härav anmodades generalfältygmästaren och inspektören för artilleriet, chefen för fortifikationen och inspektören för trängen att inkomma med yttrande, »dels huruvida möjlighet borde beredas för till artilleriets fabriker och tygstater (fortifikationen, trängen) hörande civilmilitär personal av sergeants tjänsteställning att efter viss tids väl vitsordad tjänstgöring erhålla styckjunkares (fanjunkares) tjänsteställning, dels vilka villkor (tjänsteålder o. s. v.) som i sådant fall borde uppställas för erhållande av den högre tjänsteställningen». Generalfältygmästaren och inspektören för artilleriet uttalade sig emot en dylik befordran, chefen för fortifikationen och inspektören för trängen uttalade sig för densamma.

På grund av generalfältygmästarens och inspektörens för artilleriet uttalande blev den ifrågavarande framställningen genom generalorder 130/1918 icke bifallen.

Som skäl för sitt avstyrkande anför generalfältygmästaren och inspektören för artilleriet, »dels att dessa civilmilitära — — — ej stå på samma ståndpunkt beträffande allmän bildning, erhållen i genomgångna kurser, som motsvarande personal vid truppförbanden, dels att tjänsteställningarna för de civilmilitära, varom här är fråga, ej hava samma betydelse som för motsvarande militär personal, dels att denna civilmilitära personal har, jämfört med truppförbandens personal i motsvarande tjänsteklass, förmåner av högre avlöning genom ålderstillägg efter viss tids väl vitsordad tjänst och därjämte rättighet att kvarstå i tjänst intill fyllda 60 år mot 50 år vad beträffar underofficerare vid truppförbanden.» »Vidare kan», menar generalfältygmästaren och inspektören för artilleriet, »befordrandet till högre tjänsteklass — — — hava till följd, att de anse den erhållna högre tjänsteställningen mindre väl förenlig med eget hantverksarbete och till följd därav endast vilja tjänstgöra som arbetsförmän, varigenom staten skulle åsamkas ökad kostnad genom bortfallandet av deras egen arbetsprodukt». Slutligen anföres i samma utlåtande, att civilmilitärer av sergeants tjänsteklass vid artilleriets fabriker och tyganstalter skulle, om de bleve befordrade till styckjunkare, kunna komma i den egendomliga ställningen, att de såsom äldre än sin förman skulle få befälsrätt över honom.

Av hela denna rad argument synes utskottet endast det sist anförda vara av någon vikt. Argumentet gäller visserligen icke gevärshantverkarna utan

tyghantverkarna, men det synes utskottet vara en nästan oundviklig konsekvens av ett eventuellt bifall till motionen, att även tyghantverkarna må kunna befordras till styckjunkare. Fråga är då om gevärshantverkarnas enligt utskottets mening berättigade önskan skall avvisas helt enkelt därför att en utsträckning av den av motionärerna begärda förmånen till civilmilitärer av annan kategori kan leda till vissa komplikationer. En dylik rigorös behandling av ärendet förefaller icke utskottet vara billig. Lämpligare synes det utskottet, om i sammanhang med en eventuell revision av befordringsbestämmelserna för ifrågavarande civilmilitära personal en särskild bestämmelse i avseende å tyghantverkarna upphävde den allmänna militära regeln om ålderns företrädesrätt inom samma grad. Ty utskottet kan icke förbise, att viktigare än ett envist fasthållande vid denna militära regel även i ett rent specialfall är det skäl, som av inspektören vid trängen formulerats sålunda:

»Ehuru det icke ur tjänstgöringssynpunkt är erforderligt, att hantverkare kan tilldelas fanjunkares tjänsteställning, torde dock möjlighet härtill böra beredas, då det synes rättvist, att jämväl beträffande ifrågavarande personal ett särskilt pliktroget och långvarigt arbete i kronans tjänst kan belönas.»

Vad gevärshantverkarna för övrigt vidkommer, vill utskottet särskilt framhålla, dels att de, såsom i motionen anmärkts, i motsats till tyghantverkarna äro ålagda att under tjänsteutövning bära uniform, dels att det här gäller en mycket fåtalig personal, enligt vad utskottet inhämtat endast omkring 50 man.

Emellertid synes det utskottet med hänsyn till den svårighet som uppstår beträffande tyghantverkarna lämpligast, att riksdagen, i stället för att, såsom motionärerna begära, ge Kungl. Maj:t en direkt uppfordran att ändra gevärshantverkarnas ställning, inskränker sig till att göra hemställan om en utredning i motionens syfte.

Utskottet får sålunda hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t göra hemställan om utredning, huruvida åtgärder skulle kunna vidtagas i syfte att bereda gevärshantverkare tillfälle att i likhet med underofficerare i trupptjänst befordras till fanjunkare.»

Andra kammaren beslöt för sin del i enlighet med sitt tillfälliga utskotts hemställan. *Andra kammarens beslut.*

Detta andra kammarens beslut har delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

Utskottet.

Av de i andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande anförda myndigheterna har visserligen generalfältygmästaren och inspektören för artilleriet icke ansett sig kunna tillstyrka åtgärd i den riktning, föreliggande motion avser, men torde detta avstyrkande vara av mindre betydelse, enär, efter vad utskottet inhämtat, inga gevärshantverkare lära vara anställda under sagda kommando. Däremot ha såväl generalskommissionen som ock chefen för fortifikationen och inspektören för trängen i sina yttranden uttalat sig för, att gevärshantverkare bereddes möjlighet att uppnå en högre tjänsteställning.

Frågan kan visserligen icke sägas hava någon synnerligen stor betydelse, men det synes dock utskottet, som om tillräckliga skäl tala för ett tillmötesgående av den gjorda framställningen.

Utskottet får alltså hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 3 april 1919.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Närvarande: herrar *Nylander, Alkman, Welander, Öhman, Öhmgren, Johansson* och *Windahl*.